

Salon karikature u Zemunu ima relativno dugu tradiciju. Spada u vodeće manifestacije ove vrste u Evropi, pa i u svetu. Osnivač je izdavačka kuća TRAG, odnosno njen vlasnik Branko Najhold. Savet Salona čine Stojan Mirkulovski, dr Zoran Milinković, Milan Jan, Dragan Stojković, Milan Petrović i Branko Najhold. Spiritus movens B.Najhold u preglednom katalogu Salona daje osnovne podatke. S obzirom na to da se u svetu karikaturoj bavi neverovarno mnogo ljudi (samo u Kini više od dva miliona!), te da je karakter azijskog, latinoameričkog, afričkog humora u određenoj meri različit od evropskog, odlučeno je da na Salonu učestvuju samo autori iz Evrope... praktično iz 45 zemalja.

Selekciona komisija odabrala je sto autora, s tim što su veće zemlje imale srazmerno veći broj predstavnika. Kada je Devis Grebu iz Rumunije izneo svoj stav – Želim da učestvujem ali u mojim godinama i sa mojom reputacijom zaista ne želim da stojim pred bilo kojim žirijem – organizatori su to uvažili i odlučili da pored Grebua pozovu još 19 eminentnih autora. Ukupno je nastupilo 120 majstora karikature.

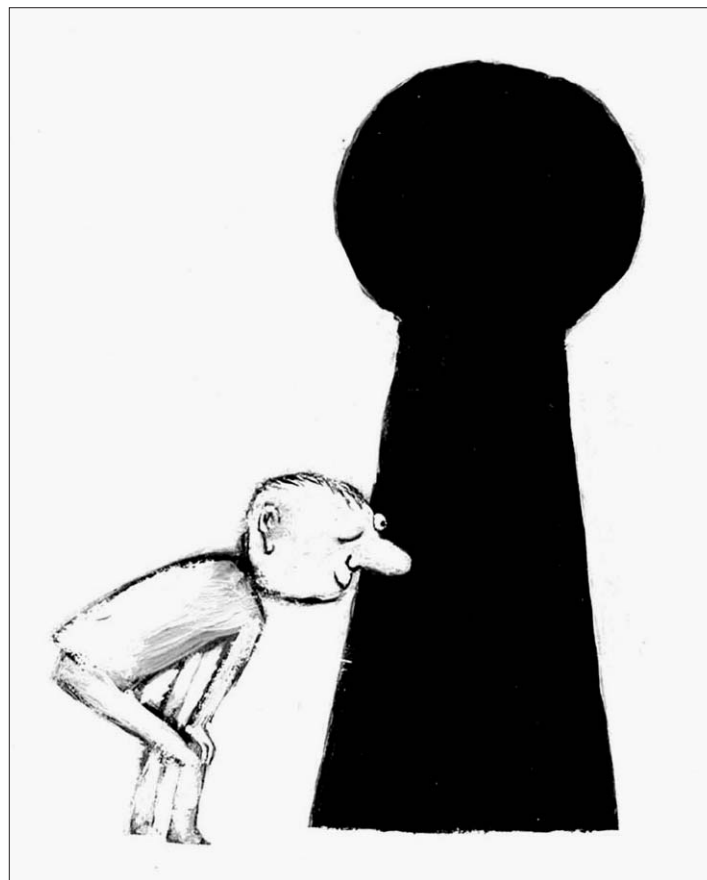
Ova okolnost proizvela je još jednu dragocenu odluku. Rešeno je da se istovremeno prikaže postavka radova tridesetorice evropskih veterana tj. časnih starina preko 75 godina! Ta postavka dobila je naziv His master line. Osim toga, na Koloniji Široka staza učestvovali su svi dosadašnji dobitnici nagrada. Sa samostalnom izložbom Kristofa Štukelberga u kafe-galeriji Terca, zaokružen je program DANI KARIKATURE U PRESTONICI KARIKATURE.

EKSPPLICITNE I IMPLICITNE PORUKE

Žiri Salona radio je u sastavu: Rudy Gheysens (predsednik), Claudia Pessina, Jorgos Michalapoulos, Slobodan Ivkov, Borislav Balać, Milan Petrović, Branko Najhold. Svako žiriranje je težak i delikatan posao. Zna se, koliko sastava žirija toliko bi bilo različitih odluka o nagradama i priznanjima. To ne važi samo za ocenjivače radova u oblasti karikature već za sve oblasti umetničkog stvaralaštva.

Ova opaska je data u vezi sa uobičajenim reagovanjima publike na izložene karikature i na nagrade koje su dodeljene pojedinim autorima. Reč je o vrlo različitim efektima jedne karikature na posmatrača ponaosob. Razlog je jednostavan... percipiranje jedne humorne poruke u velikoj meri zavisi od stepena inteligencije, obrazovanja, opšte obaveštenosti, smisla za humor i, naravno, senzibiliteta za likovne valere crteža ukoliko se radi o portretnoj karikaturi. To znači da ne postoje isti kriterijumi jer koliko je ljudi toliko je čudi.

Problem u valorizovanju izloženih eksponata je u tome što pripadaju različitim kategorijama karikatura. Mnogi će se pitati – zar karikatura nije karikatura? Jeste, ali se one dele na kategorije – sa tekstom, bez reči, sa eksplicitnom porukom ili implicitnom porugom (i obratno), (nad)realističkog usmerenja, situacije apsurdna, bi-bap gegovi, sukob mentaliteta, ismevanje

Muhamed Dželek, Srbija

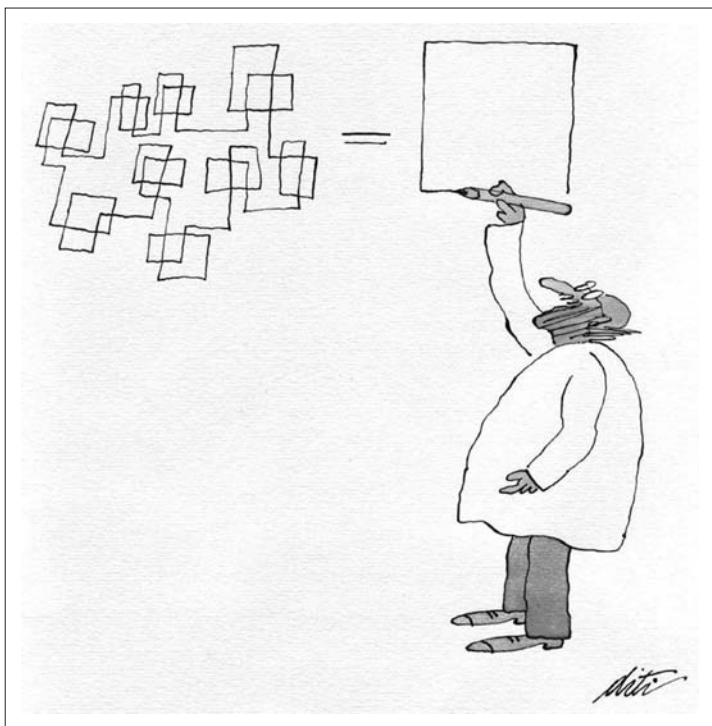
je naravi, inkompatibilije svih vrsta...

Ipak, glavna razdelnica između navedenih kategorija i podvrsta nije u stepenu lucidnosti ideje ili odgovarajuće grafičke obrade crteža već u energetskom naboju konkretne karikature da izazove spontani – smeh! Ne ono smejuljkanje u sebi, sa blago iskošenom stranom usana... ne ono prizivanje dodatnih primisli koje dopunjuju i zaokružuju autorovu ideju/poruku... već glasno, praskavo kikotanje koje izleće iz punih pluća, ne obazirući se na blizinu drugih posetilaca. Nešto nalik na situaciju kada u tablodima naletimo na "neumivene" viceve o Muji i Fati, o Bobiju i Rudiju, o Lali i Sosi ili o – Đetićima!

Kada na jednoj internacionalnoj izložbi visokog ranga (prvenstvo sveta – kako to ponosno ističu organizatori!) pregledamo stotinu radova vrhunskih majstora i kada se samo tri ili četiri puta glasno nasmejemo... to ne govori samo o totalitetu umetnosti karikature (u smislu navedenih kategorija) već o njenom socio-antropološkom i inteligibilnom suštastvu koje, kako se jasno može videti, nadilazi onaj zvanični aspekt tj. – relaksantnu humornost! A što je još simptomatičnije, takva tričetiri glasna smeha stići će iz pluća nekih posmatrača ali pred nekim sasvim drugim karikaturama.

AKTUELNOST "CRNOG HUMORA"

Prvu nagradu dobio je Belgijanac Ludo Goderis, drugu Englez Rodžer Penvil, a treću Ukrajinac Bogdan Šik. Specijalne nagrade dobio je Makedonac Delčo Mihajlo a Pohvale žirija dobili su Makedonac Jordan Pop-Ilijev i Bugarin Rumen Dragostinov.

Francois Didier, Luksemburg

Tematika je, kao i uvek, vrlo raznovrsna ali je bilo moguće da se grupišu po tematskim grupama tj. kategorijama: biblijske priče, praistorija, istorija, rat i mir, ratna slava, današnji svet, svetski policajac, štampa donosi, globalno zagrevanje, biti slobodan, slava i moć, čuvajmo prirodu, afričke slike, svet tehnike, ključevi i brave, u zatvoru, dželatni, u bolnici, nesrećnici, naši prijatelji (životinje), poroci (piće, pušenje). majstor svog zanata, sve što ti treba je ljubav, lepi zvuci, knjige, turizam, sport, lica, kolaži.

Kao što se može primetiti, nema te oblasti naše civilizacije u kojoj se ne mogu naći ideje za humorno ispoljavanje čoveka prema konkretnoj temi. Čini se da specifična kategorija "crnog humora" izaziva humoriste da ispolje svoj talent. To je način da se amortizuju katastrofične posledice ljudskih nedaća... jer, što je jedinka inteligentnija utoliko će pre pokušati da sopstvenim snagama prevlada opasnosti po svoj opstanak, odnosno da pronade izlaz iz najtežih situacija. Nešto u duhu čuvene Pašičeve poruke – Spasa nam nema... propasti ne možemo!

Na drugoj strani složenog i nikad dovoljno istraženog antropološkog mentaliteta homo sapiens-a je njegova ambivalencija koja previše često komformistički dopušta da se mnoge pojave i tokovi razvijaju na štetu sopstvene uže ili šire zajednice (danas, avaj, celog čovečanstva) a u ime neke efemerne lične ili grupnosvojske dobrobiti.

Što je manje patrijarhalnog i tradicionalnog načina življenja toliko je više socijalnog autizma i globalne uravnilovke kako među društvenim slojevima tako i među do tada potpuno različitim nacionalnim, rasnim i verskim entitetima. Pomeranje ili, čak, uočljivo potiranje granica između tih entiteta dešava se upravo proporcionalno sa galopirajućim napretkom tehnologije i kulture uopšte.

To je jedan od razloga što će se skoro identična humorna tema naći u karikaturi ili koseriji autora sa svih kontinenata, kako u razvijenim zemljama tako i u nerazvijenim.

SMEH, PA – RAZMIŠLJANJE!

Kada karikature šalju na konkurse, naročito internacionalnog značaja, autori po pravilu izbegavaju propratne tekstove (u "oblačićima" ili u potpisu) jer nastoje da crtežom objasne sve što je "pisac hteo da kaže". U krajnjem slučaju, poneki natpis na objektu ili predmetu sugeriše smisao (poruku) grafičke predstave. Interesantno je ukazati na to da odabrana tehnika, stil i kompozicija likovnog prikaza nije odlučujući parametar u postizanju ukupnog kvaliteta karikature i njegovog krajnjeg efekta na posmatrača.

Vrlo često se sjajna karikatura ostvaruje izuzetno skromnim sredstvima, i vice versa, susrećemo likovno raskošno opremljenu karikaturu koja ne sadrži posebno duhovitu temu-poruku. Za publiku su, ipak, najzanimljiviji radovi koji izbalansirano saopštavaju autorovu poruku... jasni likovni jezik i duhovito obrađena ideja.

Primer grafičkog crnobelog minimalizma a snažne kritike savremene geopolitičke situacije je karikatura albanskog autora Medi Belortaja... čovek sa koferom prelazi iscrtanu graničnu liniju (tačke i crte)... senka donje polovine tela ocrta se normalno iza figure, ali senka gornje polovine tela ostala je da leži – iza granične linije! Ili, Englez Džon Džensen je sa "bahato" razmahnutim flomasterom upriličio sjajno pogođeni kroki-portret čuvenog Lučana Pavarotija.

Na drugoj strani likovne klackalice... Škotlanđanin Ros Tomson brižljivo iscrta kolor-panoramom sa Divljeg zapada. Na putu kroz čuvenu Dolinu spomenika, karavan prvih naseljenika tj. zaprežna kola sa arnjevima zastala su na uzvišici ispod koje do unedogled vijugaju isprepletani vijadukti modernih autostrada! Takođe, minuciozno oslikanu karikaturu na temu carinske kontrole uradio je sa bezbroj detalja Ukrajinac Oleg Dergačov, ukazujući na napredno postojanje i ulogu kompletne likovne obrade.

Na kraju, upotrebićemo parafrazu Šekspirove patetične konkluzije iz "Hamleta" – Posle svega, ostalo je – ćutanje!

Dakle, posle razgledanja ove i svih izložbi karikatura, ostaje nam – razmišljanje!